

8.2.2012

Dnro 151/4/13

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

KÄYTTÖVARAT TULEE MAKSAA SOVITUSTI

1

KANTELU

Kantelija pyysi eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamissaan kirjeissä 10. ja 24.1. sekä 4.2.2013 oikeusasiamiestä tutkimaan muun muassa edunvalvojansa menettelyä käyttövarojen antamisessa. Kantelijan mukaan käyttövaroja ei ollut maksettu sovitusi eikä niiden määrää ollut hänen vaatimuksestaan huolimatta korotettu.

- - -

3

RATKAISU

3.1 Käyttövarojen antaminen ennalta sovituilla tavalla

Kantelijan mukaan hänen edunvalvojansa oli luvannut laittaa rahaa tilille jo tiistai-iltapäiväksi 8.1.2013, mutta sitä ei ollut tullut vielä torstainakaan (10.1.2013). Yleisen edunvalvojan mukaan hän oli sopinut päämiehensä kanssa, että tämä saa käyttövaroja 100 euroa viikossa niin, että summa on päämiehen tilillä keskiviikkoisin. Lisäksi päämiehelle oli maksettu tarpeen vaatiessa ylimääräisiä käyttövaroja, kuten 7.1.2013. Muusta menettelystä ei ollut sovittu.

Asiaa koskevasta sääntelystä totean, että holhoustoimilain 38 §:n 1 momentin mukaan päämiehelle on jätettävä hänen tarpeisiinsa ja muihin olosuhteisiin nähden kohtuullisena pidettävä määrä käyttövaroja. Saman lain 43 §:n 1 momentin mukaan ennen kuin edunvalvoja tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvassa asiassa, hänen on tiedusteltava päämiehensä mielipidettä, jos asiaa on tämän kannalta pidettävä tärkeänä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta. Saman pykälän 2 momentin mukaan kuuleminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos päämies ei kykene ymmärtämään asian merkitystä.

Laissa ei sinänsä ole säädetty siitä, miten usein käyttövaroja tulee päämiehelle antaa, koska tarve vaihtelee päämiehittäin tapauskohtaisesti. Muutenkaan käyttövaroihin liittyvistä menettelytavoista ei ole erikseen säädetty. Olen ratkaisukäytännössäni korostanut käyttövarojen maksamisen säännöllisyyttä, koska käyttövarat on tarkoitettu nimenomaan päämiehen omaan käyttöön ja niillä on suuri merkitys päämiehen elämänlaadun ja arjen suunnittelun sekä niihin liittyvän itsemääräämisoikeuden kannalta. Yhtä lailla olen korostanut sitä, että päämiehen on voitava luottaa siihen, että käyttövarat maksetaan säännöllisesti sen mukaan kuin ennalta on sovittu. Vähänsä ennalta arvaamaton viive maksatuksessa voi olla päämiehen näkökulmasta merkityksellinen. Kyse on laissa sinänsä määrittelemättömästä hyvästä edunvalvontatavasta.

Laissa ei ole lähemmin määritelty myöskään sitä, mitä päämiehelle tärkeällä asialla tarkoitetaan. Se, kuinka merkittävä jokin asia on päämiehelle, voi vaihdella päämiehittäin. Yleisesti voidaan mielestäni kuitenkin lähteä – käyttövarojen perimmäinen merkitys päämiehelle huomioon ottaen – siitä, että käyttövarojen maksuaikataulun muutos on sellainen laissa tarkoitettu päämiehelle tärkeä asia, jossa edunvalvojan on toimittava yhteistoiminnassa päämiehensä kanssa. Edunvalvojan on siten ilmoitettava päämiehelle havaitsemastaan ajankohtaiseksi tulleesta maksuaikataulun muutostarpeesta ja tiedusteltava tämän mielipidettä asiaan sikäli kuin laissa päämiehen mielipiteen selvittämiseksi asetetut muut edellytykset täyttyvät.

Kantelija ei nyt ole yksilöinyt, milloin hänen edunvalvojansa mahdollisesti olisi esittänyt käyttövarojen aiennettua maksamista koskevan lupauksensa. Yleinen edunvalvoja taas on todennut, että hän ei ollut sopinut muusta menettelystä kuin mitä edellä jo on todettu. Siten kantelijan ja hänen edunvalvojansa näkemykset siitä, mitä käyttövarojen maksuaikataulun muuttamisesta mahdollisesti oli sovittu, poikkeavat toisistaan. Käytettävissäni olevin keinoin asiaan ei tältä osin ole saatavissa enemmälti asian arvioinnissa merkityksellistä selvitystä, eikä asia siten tässä suhteessa voi johtaa toimenpiteisiin.

Sen sijaan huomioni on nyt kiinnittynyt siihen, että edunvalvoja on selvityksessään todennut kantelijan kanssa sovittun, että käyttövarat ovat päämiehen tilillä keskiviikkoisin. Tämä ei kuitenkaan näytä ainakaan yleisen edunvalvojan selvityksen liitteenä olevan tammikuun 2013 tiliotteen mukaan aivan pitäneen paikkansa. Tiliotteen mukaan viikoilla 1 ja 2 käyttövarat oli maksettu 3. ja 10.1. eli torstaina. Yleisen edunvalvojan selvityksestä ei ilmene, että tällaisesta maksuaikataulun muutoksesta olisi keskusteltu päämiehen kanssa tai siitä olisi edes hänelle ennalta ilmoitettu. Viikoilla 3–5 käyttövarat oli sen sijaan maksettu keskiviikkoisin (16., 23. ja 30.1.).

Käyttövaroja ei siten käytettävissäni olleen aineiston mukaan ollut kahtena viikkona maksettu keskiviikkoisin eli sen mukaisesti kuin edunvalvoja on selvityksessään ilmoittanut päämiehensä kanssa sovittun. Edunvalvojan selvityksestä ei ilmene syytä tähän. Toisaalta viikolla 2 oli maksettu ylimääräinen käyttövara maanantaina 7.1., joka oli määrältään ollut puolet normaalista käyttövarasta.

Käytettävissä olevan selvityksen valossa yleisen edunvalvojan menettely ei ole ollut holhous-toimilain yhteistoimintaa koskevan 43 §:n eikä hyvän edunvalvontavavan mukainen, kun tammikuussa 2013 käyttövarojen maksaminen oli kahdesti viivästynyt ilman, että asiasta olisi päämiehen kanssa neuvoteltu tai siitä olisi hänelle edes ennalta ilmoitettu. Menettelyn moitittavuuden arvioinnissa olen kuitenkin ottanut huomioon sen, että kyse on ollut verraten vähäisistä viiveistä, kun käyttövarat oli molemmilla viivästyneillä kerroilla maksettu heti seuraavana päivänä. Toimenpiteeni ilmenee kohdassa 4.

3.2 Käyttövarojen määrän korottaminen

Mitä tulee käyttövarojen määrän korottamiseen, totean, että edellä kohdassa 3.1 kerrottu käyttövarojen koskeva holhous-toimilain sääntely jättää sijaa edunvalvojan harkinnalle, jossa tulee ottaa huomioon päämiehen yksilölliset olosuhteet, kuten henkilökohtaiset tottumukset mutta toisaalta myös taloudellinen tilanne. Oikeusasiainmies ei voi ottaa kantaa siihen, mikä kulloinkin on oikea käyttövarojen määrä.

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan oikeus-aputoimiston yleisen edunvalvonnan 1. yleisen edunvalvojan tietoon lähettämällä hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Samalla lähetän päätökseni tiedoksi yleistä edunvalvojaa valvovalle Länsi-Suomen maistraatin Kokkolan yksikölle sen valvontatoiminnassa mahdollisesti huomioon otettavaksi.